

DOI: 10.18276/sip.2018.51/3-12

Wacław Jarmolowicz*, **Łukasz Ziębakowski****

Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu

Instytut Finansów

REGIONALNE ASPEKTY FUNKCJONOWANIA RYNKU PRACY – NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO (W LATACH 2011–2016)

STRESZCZENIE

Celem artykułu jest prezentacja, analiza i ocena sytuacji na regionalnym rynku pracy województwa lubuskiego w latach 2011–2016. W analizie statystyczno-ekonomicznej uwzględniono główne aspekty funkcjonowania rynku pracy: poziom, dynamikę i strukturę zatrudnienia, zjawisko niepełnego wykorzystania zasobów pracy, jakim jest bezrobocie, a także poziom i dynamikę płac oraz kosztów pracy. Przeprowadzone postępowanie badawcze pozwala stwierdzić, że województwo lubuskie jest regionem o niewielkim udziale zatrudnienia w skali całego kraju. Ponadto lubuski rynek pracy wyróżnia się niskim poziomem bezrobocia (ze stopą bezrobocia porównywalną do średniej krajowej) oraz niższymi – aczkolwiek sukcesywnie rosnącymi – płacami i kosztami pracy.

Słowa kluczowe: regionalny rynek pracy, zatrudnienie bezrobocie, wynagrodzenia, koszty pracy

---

* Adres e-mail: waclaw.jarmolowicz@wsb.poznan.pl

** Adres e-mail: lukasz.ziebakowski@wsb.poznan.pl

Wprowadzenie

Działanie rynku pracy obrazuje kształtowanie się relacji pomiędzy podażą i popytem na pracę przy zmieniających się płacach. Do głównych determinant popytu na pracę zalicza się przede wszystkim koszty i wydajność pracy, jak również zapotrzebowanie rynkowe na dobra i usługi przedsiębiorstw. Z kolei o podaży na pracę oprócz płac decydują głównie czynniki ludnościowe (w tym zasób osób o określonych kwalifikacjach), społeczno-ekonomiczne (związane zwłaszcza z normami i wykorzystaniem czasu pracy) oraz preferencje pracobiorców dotyczące ich korzyści wynikających z zatrudnienia czynników produkcji. Znaczący wpływ na funkcjonowanie rynku pracy mają również szeroko rozumiane uwarunkowania instytucjonalne i funkcjonalne, takie jak wysokość zasiłku dla bezrobotnych i jego relacje do obowiązującej minimalnej stawki płac, prowadzona przez państwo polityka na rynku pracy, działalność związków zawodowych, koniunktura gospodarcza i mobilność pracy itd. (Kotlorz, 2007, s. 11–16; Zieliński, 2012, s. 10–11).

Rynek pracy nie jest kategorią jednorodną i ciągle podlega dynamicznym przemianom. Na obszarze rynku pracy koncentrują się zasadnicze problemy nie tylko związane z wykorzystaniem zasobów pracy, lecz także – choćby pośrednio – innych czynników produkcji. Sytuacja na regionalnym rynku pracy jest jednym z czynników przesądzających również o rozwoju i pozycji społeczno-gospodarczej poszczególnych regionów. Sprawnie funkcjonujący regionalny i krajowy rynek pracy to zatem dla gospodarki jedna z kluczowych płaszczyzn, umożliwiająca wykorzystanie istniejących zasobów pracy i zgromadzonego w nich kapitału ludzkiego, a tym samym w istotnym stopniu przyczyniająca się do atrakcyjności dla działających i potencjalnych inwestorów.

Celem opracowania jest prezentacja, analiza i ocena funkcjonowania lubuskiego rynku pracy w latach 2011–2016. Analizie statystyczno-ekonomicznej poddano tu główne aspekty jego działania, a mianowicie: poziom, dynamikę i strukturę zatrudnienia, zjawisko niepełnego wykorzystania zasobów pracy, w postaci bezrobocia, a także kształtowanie się poziomu i dynamiki wynagrodzeń oraz kosztów pracy. Zmiany zachodzące na badanym rynku pracy porównano z sytuacją panującą w kraju.

1. Poziom, dynamika i struktura zatrudnienia

Badania regionalnych rynków pracy opierają się zwykle na pogłębionych analizach wielu czynników i zmiennych. To właśnie na rynkach regionalnych i lokalnych usytuowany jest zasób pracy, w którego ramach zawiązuje się układ czynników zatrudnienia decydujący o powstaniu miejsc pracy, podjęciu pracy przez poszukujących zatrudnienia oraz ukształtowaniu się postaw i zachowań wobec pracy w lokalnej i regionalnej zbiorowości. Ponadto w tych obszarach dokonuje się faktyczna konfrontacja podaży i popytu na pracę (Szaban, 2016, s. 15–23). Działania przejawiające się na lokalnych i regionalnych rynkach pracy oraz ich następstwa odgrywają szczególnie istotną rolę w procesach samego zatrudniania. Jest ono jedną z fundamentalnych kategorii i wielkości ekonomicznych, a zachodzące w tym obszarze zmiany determinują m.in. rozmiary i strukturę produkcji, jak również poziom i strukturę konsumpcji (Jarmołowicz, Kuźmar, 2014, s. 334). Stąd podstawą prezentowanych badań dotyczących lubuskiego rynku pracy staje się najpierw przeprowadzenie analizy stanu, dynamiki i struktury zatrudnienia.

I tak, z danych zawartych w tabeli 1 wynika, że w województwie lubuskim od 2012 do 2016 roku systematycznie rosła liczba pracujących. Kierunek i siła zmian w tym regionie, odpowiadały zmianom zachodzącym w skali całej Polski. Pracujący Lubuszanie stanowili przy tym – w ciągu analizowanego okresu – około 2,25% pracujących w całym kraju. Pod tym względem województwo lubuskie zajmowało przedostatnie miejsce spośród wszystkich innych, wyprzedzając jedynie opolskie (2,2%). Dodajmy, że blisko 82% Lubuszan znajduje zatrudnienie w miastach i udział ten jest rosnący. Oznacza to stały spadek atrakcyjności pracy na wsi (GUS, 2016, 2017).

W celu bliższego zobrazowania zatrudnienia przeanalizowano kwestię jego struktury ze względu na płeć. Zestawione w tabeli 2 dane wskazują, że w województwie lubuskim w latach 2011–2016 większość pracujących osób (choć z relatywnie niewielką przewagą) stanowili mężczyźni, więc w 2011 roku w regionie zatrudnionych było o 11,71% mniej kobiet niż mężczyzn. Na przestrzeni badanych lat najmniejsza różnica w zatrudnieniu mężczyzn i kobiet została odnotowana w 2013 roku i wynosiła 7,47%. Od tego roku rosła liczba zatrudnionych kobiet i mężczyzn, przy czym zauważalny był szybszy wzrost liczby pracujących mężczyzn.

Tabela 1. Poziom i dynamika zmian zatrudnienia w województwie lubuskim

Rok		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	liczba pracujących [1]	14 232 600	14 106 900	14 244 300	14 563 400	14 829 800	15 293 300
	dynamika (%)	–	99,12	100,97	102,24	101,83	103,13
Województwo lubuskie	liczba pracujących [2]	324 565	319 643	320 293	330 493	334 597	343 848
	dynamika (%)	–	98,48	100,20	103,18	101,24	102,76
	udział [2]:[1] (%)	2,28	2,27	2,25	2,27	2,26	2,25
	liczba zatrudnionych na pełen etat	176 303	171 499	173 151	177 129	177 400	183 068
	liczba zatrudnionych na część etatu	11 085	111 044	10 911	10 805	10 396	10 674

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze i Głównego Urzędu Statystycznego.

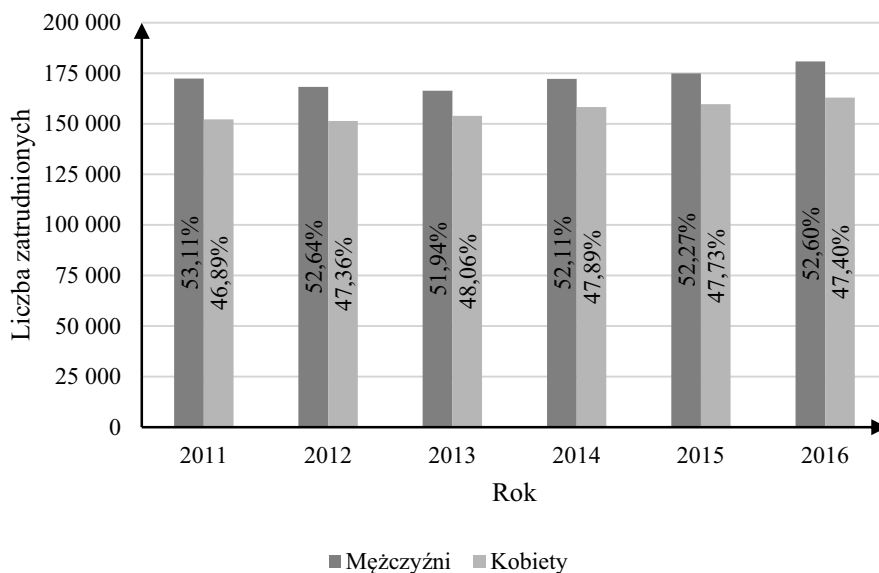
Tabela 2. Poziom i struktura zatrudnienia według płci w województwie lubuskim

Rok	Liczba pracujących mężczyzn [1]	Liczba pracujących kobiet [2]	Relacja [2]:[1] (%)	Odsetek mężczyzn wśród pracujących ogółem (%)	Odsetek kobiet wśród pracujących ogółem (%)
2011	172 378	152 187	88,29	53,11	46,89
2012	168 268	151 375	89,96	52,64	47,36
2013	166 357	153 936	92,53	51,94	48,06
2014	172 226	158 267	91,89	52,11	47,89
2015	174 889	159 708	91,32	52,27	47,73
2016	180 869	162 979	90,11	52,60	47,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze.

Relację pomiędzy liczbą pracujących mężczyzn i kobiet przedstawiono graficznie na rysunku 1. Wynika z niego, że wśród osób pracujących przeważają mężczyźni – przy stosunkowo niewielkiej różnicy. W 2016 roku w województwie lubuskim było zatrudnionych prawie 163 tys. kobiet i około 181 tys. mężczyzn. Warto przy tym zwrócić uwagę na wzrost liczby pracujących kobiet w 2016 roku w stosunku do lat poprzednich. Oznacza to, że wbrew spotykanym opiniom funkcjonujący od 1 kwietnia 2016 roku program socjalny Rodzina 500+ (Ustawa, 2016) nie wywołał jednak negatywnego efektu, jakim mogła być mniejsza aktywność zawodowa kobiet, w tym i wskutek odejść z pracy (Ciszak, 2018). Fakt ten potwierdza wzrost zatrudnienia i spadek bezrobocia wśród kobiet do 45. roku życia (US w Zielona Góra, 2016–2017). Zatem niewielka różnica w strukturze zatrudnienia między obiema płciami i rosnąca liczba aktywnych zawodowo kobiet pozwala sądzić, że na rynku pracy badanego regionu odgrywają one coraz ważniejszą rolę.

Rysunek 1. Zróżnicowanie poziomu i struktury zatrudnienia ze względu na płeć w województwie lubuskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabeli 2.

Z kolei dane tabeli 3 wskazują, że w analizowanym okresie znaczną większość pracujących osób w województwie lubuskim stanowili zatrudnieni w sektorze prywatnym. Ponadto udział pracujących w sektorze publicznym z roku na rok malał (spadek z 23,73% w 2011 r. do 21,27% w 2016 r.). Tendencję rosnącego stopniowo udziału zatrudnionych w sektorze prywatnym wypada oceniać pozytywnie. Niemniej można zauważyć, że nadal co piąty Lubuszanin pracuje w sektorze publicznym. Uwzględniając strukturę zatrudnienia według kryterium sektorów własności, konstatujemy, że województwo lubuskie charakteryzowało się bardzo zbliżonymi udziałami do średniej krajowej (GUS, 2011–2017). Najmniejszym udziałem zatrudnionych w sektorze publicznym wyróżnia się sąsiedzkie województwo wielkopolskie (17%). Największy udział zatrudnienia w tym sektorze odnotowano w województwie lubelskim (37,4%) i podlaskim (37%) (GUS, 2017).

Tabela 3. Struktura zatrudnienia w województwie lubuskim według sektorów własności i sektorów produkcyjnych

Sektor \ Rok		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Struktura zatrudnienia według sektorów własności							
Sektor publiczny	liczba pracujących	77 006	74 526	73 637	73 896	73 256	73 133
	udział (%)	23,73	23,32	22,99	22,36	21,89	21,27
Sektor prywatny	liczba pracujących	247 559	245 117	246 656	256 597	261 341	270 715
	udział (%)	76,27	76,68	77,01	77,64	78,11	78,73
Struktura zatrudnienia według sektorów produkcyjnych							
Sektor rolniczy	liczba pracujących	36 004	36 283	36 780	37 214	37 633	37 872
	udział (%)	11,09	11,35	11,48	11,26	11,25	11,01
Sektor przemysłowy	liczba pracujących	104 076	100 014	99 339	105 337	106 301	108 820
	udział (%)	32,07	31,29	31,02	31,87	31,77	31,65
Sektor usługowy	liczba pracujących	184 485	183 346	184 174	187 942	190 663	197 156
	udział (%)	56,84	57,36	57,50	56,87	56,98	57,34

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze.

Biorąc pod uwagę strukturę zatrudnienia według sektorów produkcyjnych, a mianowicie rolnictwa, przemysłu i usług, możemy wskazać na zachodzące w tej płaszczyźnie przemiany na rynku pracy. I tak, w okresie 2011–2016 w województwie lubuskim dominowało już zatrudnienie w sektorze usługowym (około 57%), natomiast najmniej zatrudnionych było w sektorze rolniczym (11%). Jednocześnie

do 2013 roku malała liczba zatrudnionych w sektorze przemysłowym (spadek do 99 tys.), przy czym jednak przez kolejne lata wzrosła ona do prawie 109 tys. pracowników. Ponadto, począwszy od 2012 roku, rosła liczba pracujących zarówno w rolnictwie (do około 38 tys.), jak i w usługach (do 197 tys.).

Pomimo rosnącego znaczenia sektora usługowego jako potencjalnego miejsca zatrudnienia zauważamy, że wzrost liczby zatrudnionych wynosił jedynie 6,87% w ciągu sześciu lat. To właśnie w sektorze usługowym, który charakteryzuje się z zasady wyższą innowacyjnością, mniejszy jest przeciętny koszt utworzenia nowego i utrzymania już istniejącego miejsca pracy (Kwiatkowska, 2007, s. 159). Zatem stosunkowo wolne tempo procesu przesunięć międzysektorowych (w głównej mierze w kierunku do usług) może świadczyć, że województwo lubuskie ciągu badanych lat w pewnym tylko stopniu przyczyniało się do wzrostu efektywności i innowacyjności gospodarki krajowej. To z kolei nie przyczyniało się w zadowalającym stopniu do rozwoju różnego rodzaju nowoczesnych usług, mających sprostać rosnącym potrzebom zarówno konsumentów, jak i przedsiębiorstw w regionie.

2. Poziom, dynamika i struktura bezrobocia

Ważnym elementem prowadzonych badań (w tym regionalnych) dotyczących kwestii bezrobocia jest uwzględnianie i docenianie wieloaspektowości tego zjawiska. Należy bowiem poszukiwać jego uwarunkowań w wielu zróżnicowanych sferach gospodarki, zarówno po stronie popytowej, jak i podażowej, w różnych rozwiązaniach instytucjonalnych na rynku pracy, a także w procesach demograficznych i w cechach społeczno-ekonomicznych uczestników tego rynku (Woźniak, 2008, s. 51–52). W literaturze można spotkać różne definicje bezrobocia i bezrobotnych. Najczęściej przyjmuje się, że bezrobotny to osoba, która pozostaje bez pracy, poszukuje jej i jest gotowa ją podjąć na typowych dla danej gospodarki warunkach pracy i płacy (Jarmołowicz, 2014, s. 127). Tak definiowany profil bezrobotnych pozwala klasyfikować ich w ramach populacji osób aktywnych zawodowo. Bezrobotni to zatem również element składowy podaży pracy (Dworak, Grabia, Kasperkiewicz, Kwiatkowska, 2014, s. 210–211).

W celu zaprezentowania poziomu i struktury bezrobocia uwzględniono metodę pomiaru bezrobocia typu BAEL. Z danych tabeli 4 wynika, że w 2012 roku – w stosunku do roku poprzedniego – wzrosła liczba bezrobotnych o 1480 osób. Od tego

momentu bezrobocie ulegało systematycznemu zmniejszaniu się (średnio o 14,20% rocznie). W województwie lubuskim w 2016 roku było zatem 32 367 bezrobotnych, podczas gdy w 2011 roku takich osób było aż 59 134. Oznacza to spadek poziomu bezrobocia w 2016 roku – względem roku bazowego – o 45,26%. Liczba bezrobotnych w województwie lubuskim stanowiła w latach 2011–2014 około 3% całego zasobu bezrobocia w Polsce, w latach 2015 i 2016 udział ten zmalał do około 2,5%. Ponadto należy podkreślić, że lubuskie znajdowało się na drugim miejscu wśród ogółu województw o najniższej liczbie osób bezrobotnych. Mniejszą liczbę bezrobotnych odnotowano tylko w województwie opolskim (GUS, 2016).

Tabela 4. Liczba bezrobotnych oraz stopa bezrobocia w województwie lubuskim na tle całej Polski – według klasyfikacji BAEL

Rok		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	liczba bezrobotnych [1]	1 982 700	2 136 800	2 157 900	1 539 400	1 563 300	1 335 200
	dynamika bezrobocia (%)	–	107,77	100,99	71,34	101,55	85,41
	stopa bezrobocia (%)	13,00	12,00	9,80	8,10	6,90	5,50
Województwo lubuskie	liczba bezrobotnych [2]	59 134	60 614	59 805	47 115	39 348	32 367
	dynamika bezrobocia (%)	–	102,50	98,67	78,78	83,51	82,26
	stopa bezrobocia (%)	14,00	13,50	9,40	8,40	6,30	5
	udział [2]:[1] (%)	2,98	2,84	2,77	3,06	2,52	2,42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze i Głównego Urzędu Statystycznego.

Dane tabeli 4 obrazują zmiany zachodzące w zakresie stopy bezrobocia w województwie lubuskim na tle całej Polski. Przedstawione dane jednoznacznie wskazują na podobieństwa w powyższym względzie. Zarówno w Polsce, jak i województwie lubuskim stopy bezrobocia istotnie malały. W Polsce odnotowano spadek stopy bezrobocia z 13% w 2011 roku do 5,5% w 2016 roku, natomiast w województwie lubuskim stopa bezrobocia wynosiła odpowiednio – 14% w 2011, a do 2016 roku spadła o dalsze 9 punktów procentowych. W 2012 roku pomimo niewielkiego wzrostu liczby bezrobotnych nastąpił spadek stopy bezrobocia o 0,50 punktu procentowego.

Największy spadek stopy bezrobocia był zauważalny w 2013 roku, kiedy – w stosunku do roku poprzedniego – spadła ona o 2,90 punktu procentowego.

Jednym z podstawowych wyróżników demograficznych bezrobotnych jest płeć. W tabeli 5 zaprezentowano poziom i zróżnicowanie bezrobocia według tego właśnie kryterium. Powszechnie uważa się, że skala i struktura bezrobocia w znacznej mierze determinowana jest przez płeć oraz z nią związane z nią role społeczne (Woźniak-Jęchorek, 2016, s. 96–97). I tak, przez cały okres badawczy w województwie lubuskim liczba bezrobotnych kobiet była wyższa niż bezrobotnych mężczyzn, przy czym po 2013 roku zauważalne jest pogłębianie się tej dysproporcji. Bezrobotnych kobiet w 2016 roku było więcej o 4233 niż mężczyzn. Z kolei w 2012 roku – kiedy ta różnica była najmniejsza – było to tylko 2780 więcej (co daje 9,61%).

Tabela 5. Poziom i struktura bezrobocia w województwie lubuskim ze względu na płeć

Rok	Liczba bezrobotnych mężczyzn [1]	Liczba bezrobotnych kobiet [2]	Relacja [2]:[1] (%)	Odsetek mężczyzn wśród bezrobotnych (%)	Odsetek kobiet wśród bezrobotnych (%)	Stopa bezrobocia wśród mężczyzn (%)	Stopa bezrobocia wśród kobiet (%)
2011	26 421	32 713	123,81	44,68	55,32	13,20	14,90
2012	28 917	31 697	109,61	47,71	52,29	12,80	14,40
2013	28 225	31 580	111,89	47,20	52,80	9,10	9,90
2014	22 135	24 980	112,85	46,98	53,02	7,80	9,20
2015	18 085	21 263	117,57	45,96	54,04	6,10	6,60
2016	14 067	18 300	130,09	43,46	56,54	4,40	5,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze.

Z danych tabeli 5 wynika, że – w przypadku obu płci – sukcesywnie malała stopa bezrobocia. W przypadku aktywnych zawodowo mężczyzn nastąpił spadek tejże stopy z 13,20% w 2011 roku do 4,40% w 2016. W przypadku kobiet spadek ten był jeszcze większy, ponieważ stopa bezrobocia spadła aż o 9,9 punktu procentowego, tj. do poziomu 5%. Analiza stóp bezrobocia wskazuje również na niższe ryzyko wystąpienia bezrobocia wśród mężczyzn niż wśród kobiet. Świadczą o tym wyższe stopy bezrobocia wśród kobiet niż wśród mężczyzn. Negatywnym i zarazem niepokojącym zjawiskiem może być rosnący odsetek – mimo malejącego w ogóle bezrobocia – płci żeńskiej wśród osób bezrobotnych ogółem. Może to m.in. do-

wodzić mniejszej dyspozycyjności zawodowej kobiet spowodowanej koniecznością godzenia przez nie obowiązków pracowniczych z życiem rodzinnym. W rządowych oraz regionalnych programach promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej kwestie kobiet zajmowały przy tym często nie najwyższe miejsce, a formułowane w tym zakresie cele oraz metody ich osiągnięcia i planowane efekty wyrażane były ogólnikowo i w sposób niespójny (Kalinowska-Sufinowicz, 2013, s. 165–180). Sytuacja regionalna wskazuje, jak ważne są kwestie związane z zatrudnianiem kobiet w taki sposób, aby umożliwić im godzenie ról rodzinnych z zawodowymi, jak również zwiększaniem i wydłużaniem aktywności zawodowej. Sukces tym działaniom może przynieść przede wszystkim aktywna polityka rynku pracy także na poziomie regionalnym i lokalnym (Hozer-Koćmiel, Zimoch, 2012, s. 171).

Kolejnym istotnym kryterium prowadzonej analizy wielkości i struktury bezrobocia na lubuskim rynku pracy jest wiek osób bezrobotnych. Najmniejszą liczbę bezrobotnych w badanym regionie stanowiły osoby starsze, czyli powyżej 55. roku życia, największą zaś z grupy wiekowej 25–34 lat. Analiza stóp bezrobocia według poszczególnych grup wiekowych wskazuje, że bezrobocie jako zjawisko dotyczyło w szczególności ludzi młodych. Grupą szczególnie zagrożoną były osoby w wieku 15–24 lat. W przypadku tej grupy wiekowej stopa bezrobocia do 2015 roku była niemal dwukrotnie wyższa niż wśród osób z pozostałych przedziałów wiekowych. Należy jednak podkreślić, że sytuacja młodych bezrobotnych ulegała diametralnej poprawie, gdyż to właśnie wśród tej grupy wiekowej nastąpił największy spadek stopy bezrobocia, mianowicie z 24,41% w 2011 roku do 11,19%. Można zatem dojść do wniosku, że być może to zdobyta wiedza i umiejętności zwiększały szanse zatrudnienia osób młodych oraz że młode pokolenie potrafi lepiej dostosowywać się do zmian zachodzących na rynku pracy, a pracodawcy gotowi są zainteresować się osobami debiutującymi na rynku pracy.

Zjawiskiem wartym zaakcentowania – i to przez cały okres badawczy – jest ogólny spadek stóp bezrobocia wśród wszystkich pozostałych grup wiekowych. Najniższą stopę bezrobocia zaobserwowano w przedziale wiekowym 35–44 i 45–54 lat, czyli wśród osób o już określonym (wysokim) doświadczeniu zawodowym i kwalifikacjach. Na koniec okresu badawczego wśród osób aktywnych zawodowo i z tego przedziału wiekowego bezrobotnych było odpowiednio tylko 5,73% i 6,22%.

Tabela 6. Poziom i stopy bezrobocia w województwie lubuskim ze względu na wiek

Rok	Bezrobocie wśród osób w wieku:									
	≤ 24 lata		25–34 lata		35–44 lata		45–54 lata		≥ 55 lat	
	liczba bezrobotnych	stopa bezrobocia (%)	liczba bezrobotnych	stopa bezrobocia (%)	liczba bezrobotnych	stopa bezrobocia (%)	liczba bezrobotnych	stopa bezrobocia (%)	liczba bezrobotnych	stopa bezrobocia (%)
2011	11 597	24,41	17 301	13,26	10 995	10,34	11 940	11,31	7 301	13,13
2012	11 115	23,16	17 340	13,24	11 814	11,04	12 009	11,22	8 336	14,13
2013	10 150	29,00	16 634	12,51	12 158	10,48	11 494	11,61	9 369	13,01
2014	6 752	21,10	12 813	10,68	9 935	8,01	8 919	9,69	8 696	11,15
2015	5 357	17,28	10 479	9,19	8 371	6,92	7 300	7,77	7 841	9,45
2016	4 027	11,19	8 784	7,71	7 050	5,73	5 783	6,22	6 723	8,51

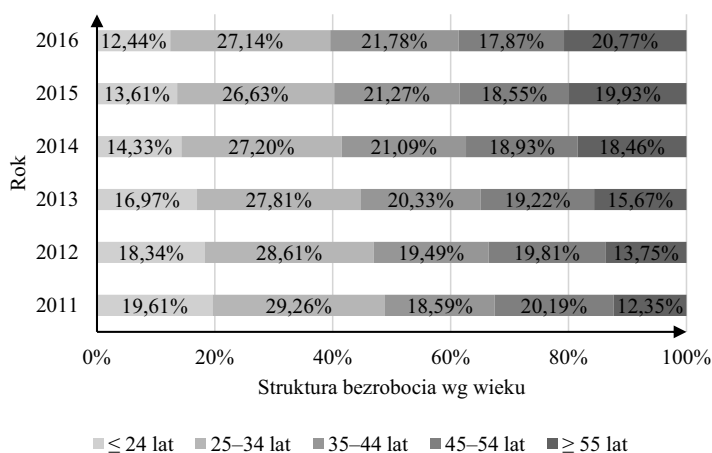
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze.

Jak wskazano na rysunku 2, wśród ogółu bezrobotnych w województwie lubuskim przeważały osoby w wieku 25–34 lat, których odsetek w latach 2011–2013 oscylował w granicach 28–29%, a w latach 2015–2016 był nieco niższy i odpowiednio wynosił 26,63% i 27,14%. W grupie bezrobotnych do 24. roku życia udział w ogólnym bezrobociu wykazywał tendencję malejącą, co należy ocenić pozytywnie. Niższe bezrobocie w tej grupie wiekowej może wynikać w znacznej mierze z lepszego dopasowania profilu wykształcenia do popytu na kwalifikacje wśród lokalnych pracodawców, co pośrednio potwierdza rosnące zatrudnienie wśród absolwentów (Smarzewska, Melaniuk, Dymicka, Szepeluk, 2017, s. 282–283). Negatywnym z kolei zjawiskiem występującym w latach 2011–2016 był systematycznie rosnący odsetek bezrobotnych w grupie wiekowej od 35 do 44 lat. Na początku okresu badawczego stanowili oni 18,59% wszystkich bezrobotnych w regionie, natomiast w 2016 roku już 21,78%. Z kolei systematycznie zmniejszał się przez cały okres badawczy odsetek bezrobotnych w wieku 45–54 lata (z 20,19 do 17,87%).

Pomimo że stopa bezrobocia wśród osób starszych (powyżej 55. roku życia) utrzymywała się na względnie podobnym do pozostałych grup wiekowych poziomie, rezultatem systematycznego spadku udziału osób młodszych w całkowitej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych jest wzrost udziału w bezrobociu najstarszej grupy wiekowej. I tak, do 2013 roku najmniejszy odsetek bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 55 lat i powyżej. Odsetek tych osób w ogólnej liczbie bezrobotnych

w województwie lubuskim wzrósł z 12,35% w 2011 roku do aż 20,77% w 2015 roku. W tej grupie wiekowej dość znaczna liczba osób nabywała uprawnienia do emerytury bądź świadczeń przedemerytalnych, przechodząc tym samym do zasobu biernych zawodowo. Przeprowadzona analiza dowodzi, w jak dużym stopniu struktura i kształt regionalnych rynków pracy jest determinowana przez czynniki demograficzne, głównie związane z populacją grup wiekowych wkraczających na rynek oraz tych kończących pracę (Furmańska-Maruszak, 2012, s. 37–38).

Rysunek 2. Struktura bezrobocia w województwie lubuskim według wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabeli 6.

Kolejnym i ważnym aspektem prowadzonych analiz bezrobocia jest poziom wykształcenia osób pozostających bez pracy, wykształcenie jest bowiem jednym z głównych czynników przesądzających o szansach na rynku pracy. Z analizy danych tabeli 7 wynika, że pod względem liczebności bezrobotnych dominowały osoby o niskim poziomie wykształcenia, czyli zasadniczym zawodowym oraz podstawowym i gimnazjalnym. Ponadto najwyższa stopa bezrobocia – pomimo jej malejącej tendencji – dotyczyła osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym i kształtowała się przez cały okres badawczy na średnim poziomie 44,65%. Oznacza to, że prawie co druga osoba z tym wykształceniem nie miała pracy. Z kolei do 2013 roku najmniej osób bezrobotnych odnotowano wśród osób mających wykształcenie wyższe, natomiast w latach kolejnych – wśród osób ze średnim ogólnokształcącym, aczkolwiek stopa bezro-

bocia wśród mających wykształcenie średnie ogólnokształcące była ponad dwukrotnie wyższa. Sytuacja ta pozwala sądzić, że mamy do czynienia z niedopasowaniem profilu wykształcenia do popytu na kwalifikacje wśród lokalnych przedsiębiorców.

Analiza danych tabeli 7 dotyczących stóp bezrobocia według poziomu wykształcenia potwierdza również, że najniższe ryzyko bezrobocia występuje w grupie osób z wykształceniem wyższym. W tej grupie zaobserwowano tendencję spadkową stopy, tj. z 5,35% w 2011 roku do 3,03% na koniec okresu badawczego. Relatywnie wysokie stopy bezrobocia (powyżej 13–14%) zaobserwowano w latach 2011–2013 wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i średnim ogólnokształcącym. Od tego momentu wykazywały one tendencje spadkowe, przy czym większy spadek stóp dotyczył osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (Zaborniak, 2014, s. 258–259).

Tabela 7. Poziom i stopy bezrobocia w województwie lubuskim ze względu na wykształcenie

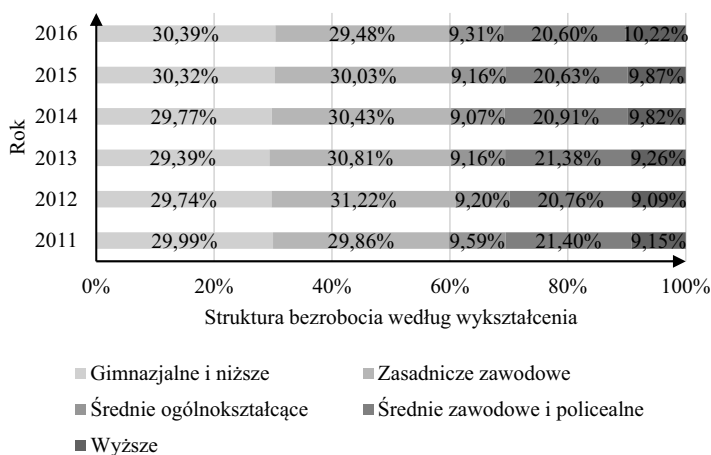
Rok	Gimnazjalne i niższe		Zasadnicze zawodowe		Średnie ogólnokształcące		Średnie zawodowe i policealne		Wyższe	
	liczba bezrobotnych	stopa bezrobocia (%)	liczba bezrobotnych	stopa bezrobocia (%)	liczba bezrobotnych	stopa bezrobocia (%)	liczba bezrobotnych	stopa bezrobocia (%)	liczba bezrobotnych	stopa bezrobocia (%)
2011	17 737	44,79	17 660	13,27	5 669	10,66	12 655	10,69	5 413	5,35
2012	18 024	43,96	18 926	13,92	5 574	12,39	12 582	10,57	5 508	5,40
2013	17 578	50,22	18 424	14,28	5 479	13,05	12 785	9,54	5 539	4,82
2014	14 026	50,09	14 338	11,11	4 271	9,93	9 852	7,82	4 628	3,86
2015	11 929	42,60	11 815	8,75	3 605	8,19	8 117	6,44	3 882	3,53
2016	9 837	35,13	9 542	6,96	3 012	7,17	6 669	5,21	3 307	3,03

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze.

Rysunek 3 jest graficznym odzwierciedleniem struktury bezrobocia w województwie lubuskim z uwzględnieniem kryterium wykształcenia. W całym badanym okresie w ogólnym zasobie bezrobocia dominują osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym. Stanowią one aż 60% ogółu bezrobotnych. Sytuacja ta sugeruje potrzebę prowadzenia dalszej reformy szkolnictwa zawodowego. Ponadto duża grupa osób bez zadowalających kwalifikacji w tej zbiorowości bezrobotnych wymaga objęcia ich programem kursów, szkoleń lub przekwalifikowań, które pozwolą sprostać wymaganiom i potrzebom przyszłych pracodawców. W wo-

W województwie lubuskim stosunkowo duży udział w ogólnym bezrobociu miały osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym. Udział tych osób kształtował się na relatywnie stabilnym poziomie w granicach 20–21%. Najmniejszy odsetek stanowią bezrobotni z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i wyższym, około 9–10% w obu przypadkach. Niepokojącym zjawiskiem jest rosnąca tendencja udziału w bezrobociu osób z wykształceniem wyższym. Sytuację tę można tłumaczyć brakiem miejsc pracy, trudnościami z jej znalezieniem wśród absolwentów, którzy ukończyli specjalizację lub kierunek studiów nieodpowiadający obecnym trendom rynkowym. Zatem obserwowany proces upowszechniania kształcenia uniwersyteckiego powoduje, że ma miejsce nieustanny przyrost liczby osób legitymujących się wykształceniem wyższym, które poszukują pracy. Nowi absolwenci wyższych uczelni postrzegani są jako specjaliści w wyszkolonej dziedzinie i mający przygotowanie teoretyczne, które nie zawsze jest wystarczające bądź niepoparte praktyką. Stąd panująca opinia, że rynek pracy (także w wymiarze regionalnym) zaczyna być przesycony osobami z wykształceniem wyższym (Kołodziejska, 2015, s. 186–187).

Rysunek 3. Struktura bezrobocia w województwie lubuskim według wykształcenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabeli 7.

W badaniach rynku pracy, a zwłaszcza bezrobocia, istotny jest nie tylko jego rozmiar czy struktura, lecz także liczba osób zasilających (napływ) i pomniejszających (odpływ) jego zasoby. Napływ bezrobotnych oznacza przy tym zwykle liczbę osób

zarejestrowanych w ciągu roku w powiatowych urzędach pracy, z kolei odpływ utożsamiany jest z liczbą osób, które w ciągu roku zostały wykreślone z ewidencji tych urzędów (m.in. w związku z podjęciem pracy stałej, sezonowej, interwencyjnej, stażu, nabyciem praw emerytalnych lub podjęciem nauki) (Szydlik-Leszczynska, 2012, s. 30).

Analizując dane tabeli 8 dotyczące napływów i odpływów z bezrobocia rejestrowanego w latach 2011–2016, można zaobserwować, że tylko w 2012 roku występowała nadwyżka napływu zarejestrowanych bezrobotnych. W pozostałych podokresach badawczych sytuacja uległa poprawie i występowało ujemne saldo przepływów zasobu bezrobocia. Oznacza to, że więcej osób zostało skreślonych z listy bezrobotnych, niż się zarejestrowało w urzędach pracy. Zauważalny jest także regularny, ale przybierający na sile z roku na rok spadek liczby nowych zarejestrowań w urzędach pracy, co można ocenić pozytywnie. W 2011 roku zarejestrowało się ponad 100 tys. bezrobotnych, natomiast w 2016 już tylko 67 tys.

Tabela 8. Przepływy zasobów bezrobocia w województwie lubuskim

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Napływ zarejestrowanych bezrobotnych [1]	100 558	95 288	93 680	80 845	76 597	67 348
Odsetek liczby rejestracji w urzędzie pracy w ogólnej liczbie osób aktywnych zawodowo (%)	30,98	29,81	29,25	24,46	22,89	19,59
Odpływ zarejestrowanych bezrobotnych [2]	100 649	93 808	94 489	93 535	84 364	74 329
Odsetek liczby wyrejestrowań w urzędzie pracy w ogólnej liczbie osób aktywnych zawodowo (%)	31,01	29,35	29,50	28,30	25,21	21,62
Saldo przepływów zasobu bezrobocia [1]–[2]	–91	1 480	–809	–12 690	–7 767	–6 981
Średni czas trwania bezrobocia (w dniach)	214	236	231	184	170	159
Oferty pracy	671	938	1 434	1 688	2 611	3 066
Liczba bezrobotnych przypadająca na 1 ofertę pracy	88	65	42	28	15	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze.

Z danych tabeli 8 wynika, że w badanym okresie zwiększała się liczba ofert pracy z 671 w 2011 do 3066 w 2016 roku. Towarzyszył temu znaczący spadek wskaźnika liczby bezrobotnych przypadających na jedną ofertę pracy. W 2011 roku

na jedno miejsce pracy przypadało 88 bezrobotnych, natomiast na koniec okresu badawczego już tylko 11.

Na rysunku 4 zobrazowano średni czas trwania bezrobocia (w dniach) w województwie lubuskim. Obliczono go jako iloraz liczby zarejestrowanych bezrobotnych i wielkości odpływu z bezrobocia w danym roku (wzór 1).

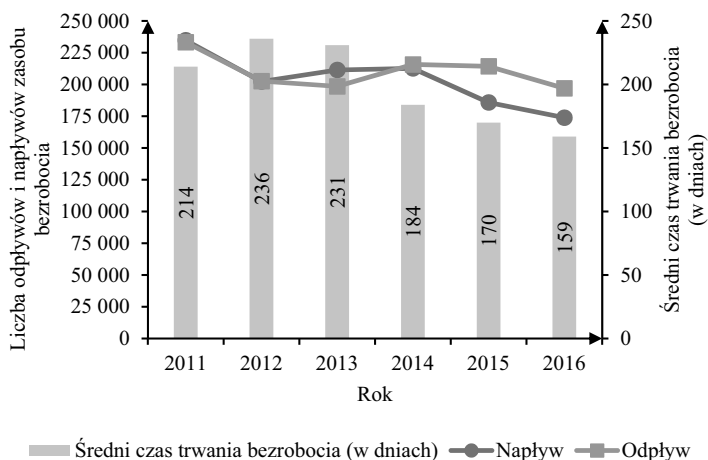
Wzór 1. Szacowanie średniego czasu trwania bezrobocia (w dniach)

$$\text{Średni czas trwania bezrobocia} = \frac{\text{Liczba bezrobotnych}}{\text{Liczba wyrejestrowań z urzędów pracy}} \cdot 365 \text{ dni}$$

Źródło: opracowanie własne na podstawie Pilc (2014, s. 48).

Obliczona wartość tego wskaźnika informuje o tym, ile średnio dni musiałyby upłynąć, aby w całości odpłynął zasób bezrobocia, przy założeniu, że poziom odpływów pozostanie niezmienny, a napływy będą na poziomie zerowym (Pilc, 2014, s. 48).

Rysunek 4. Przepływy zasobu bezrobocia w województwie lubuskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabeli 8.

W 2012 roku średni czas trwania bezrobocia wydłużył się z 214 do 236 dni w porównaniu do roku 2011. Przez kolejne lata zauważalne było znaczne i sukcesywne skracanie się potencjalnego średniego czasu odpływu zasobów bezrobocia do 159 dni w 2016 roku. Spadek wartości tego wskaźnika może sygnalizować, że badanych latach wzrastała płynność przepływów zasobów na lubuskim rynku pracy.

3. Poziom i dynamika wynagrodzeń oraz kosztów pracy

W ramach zobrazowania rynku pracy w województwie lubuskim niezbędne jest przeanalizowanie poziomu wynagrodzeń pełniących funkcję ceny równoważącej popyt i podaż. System wynagrodzeń jest jednym z podstawowych czynników determinujących postawy i zachowanie pracowników. Zachęca potencjalnych pracowników do podjęcia zatrudnienia, motywuje do pozostania w przedsiębiorstwie oraz mobilizuje do osiągania lepszych efektów pracy. Poziom i zróżnicowanie płac poszczególnych regionów wpływa także w istotny sposób na występowanie nierówności dochodowych oraz świadczy o poziomie regionalnego rozwoju gospodarczego (Jarmołowicz, Knapińska, 2007, s. 107–108, 128).

Zgodnie z danymi tabeli 9 przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie lubuskim w 2011 roku wynosiło 2903,70 zł i wzrosło do 3541,91 zł w 2016 roku. Był to zatem wzrost o niemalże 21,98%. W tym samym okresie w skali całego kraju nastąpił jego wzrost o 17,67% – z 3403,51 zł w 2011 roku do 4004,92 zł w 2016 roku. Średnioroczne tempo wzrostu nominalnych wynagrodzeń Lubuszan wynosiło 4,06% i było wyższe od średniej krajowej o 0,76 punktu procentowego. Zatem wynagrodzenia pracowników w lubuskim relatywnie zbliżały się do poziomu przeciętnego dla całego kraju. Badając zachodzące w tym zakresie relacje, należy wskazać, że w 2011 roku pracujący w tym regionie zarabiali 85,31% krajowego przeciętnego wynagrodzenia brutto, a na koniec badanego okresu już 88,44%.

Z przedstawionych graficznie na rysunku 5 danych dotyczących poziomów wynagrodzeń można zaobserwować, że województwo lubuskie należało do regionów cechujących się niższym niż średnia krajowa poziomem płac. Poziom i dynamika osiąganych wynagrodzeń w ujęciu regionalnym wskazują na dysproporcje rozwojowe regionalnych rynków pracy. W porównaniu do innych województw niższe wynagrodzenia niż w lubuskim zaobserwowano jedynie w województwach: lubelskim, kujawsko-pomorskim, podkarpackim i warmińsko-mazurskim. Jest to grupa regio-

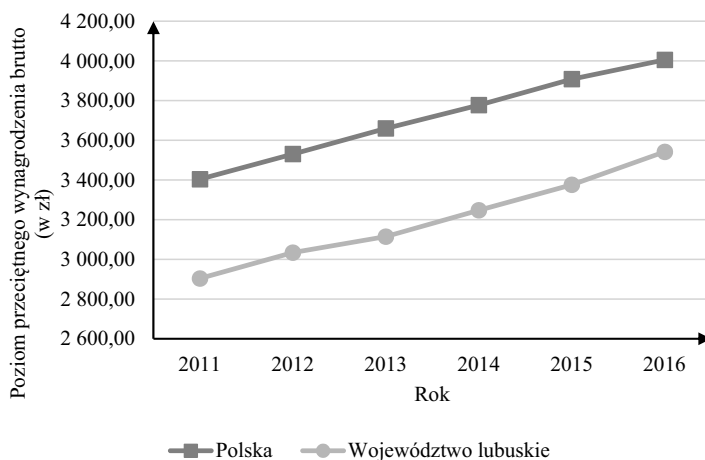
Tabela 9. Przeciętne (nominalne) miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł) w województwie lubuskim

Rok		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Polska	przeciętne wynagrodzenie brutto (w zł) [1]	3403,51	3530,47	3659,40	3777,10	3907,85	4004,92
	dynamika wynagrodzeń (%)	–	103,73	103,65	103,22	103,46	102,48
Województwo lubuskie	przeciętne wynagrodzenie brutto (w zł) [2]	2903,70	3034,01	3114,69	3247,04	3375,72	3541,91
	dynamika wynagrodzeń (%)	–	104,49	102,66	104,25	103,96	104,92
Relacja		85,31	85,94	85,11	85,97	86,38	88,44
[2]:[1] (%)							

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze i Głównego Urzędu Statystycznego.

nów, w której osiągnęte są zdecydowanie niższe wynagrodzenia od poziomu średniej krajowej (GUS, 2008–2018). Niższe wynagrodzenia decydowały o niższych kosztach pracy w tym regionie, co z kolei wpływało na jego atrakcyjność inwestycyjną oraz niższe tu bezrobocie.

Rysunek 5. Porównanie przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto (w zł) w województwie lubuskim na tle Polski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabeli 10.

Analizując z kolei kwestię kosztów pracy, należy podkreślić, że w sferze ich statystyki wykorzystywane są wskaźniki umożliwiające dokonywanie analiz porównawczych pomiędzy jednostkami o różnym rodzaju i zakresie działalności czy działającymi w zróżnicowanych formach własności. Do wskaźników tych zaliczamy przeciętny miesięczny koszt pracy na 1 zatrudnionego, koszt pracy na 1 godzinę opłaconą oraz na 1 godzinę przepracowaną (GUS, 2008–2016). W tabeli 10 dokonano zestawienia porównawczego poziomu kosztów pracy w województwie lubuskim i całej Polsce. Można zauważyć, że koszty zatrudnienia w województwie lubuskim są znacznie niższe od poziomu średniej krajowej. Analogiczna sytuacja dotyczyła kosztów na jedną opłaconą i przepracowaną godzinę, które są niższe o około 3,00–3,50 zł od jednostkowego poziomu krajowego.

Tabela 10. Przeciętne koszty pracy w województwie lubuskim

Rodzaj kosztów pracy		Całkowite (w zł)			Na opłaconą godzinę (w zł/h)			Na przepracowaną godzinę (w zł/h)		
		2008	2012	2016	2008	2012	2016	2008	2012	2016
rok		2008	2012	2016	2008	2012	2016	2008	2012	2016
Poziom	Polska	3986,50	4758,64	5489,14	23,96	29,24	33,73	27,85	33,99	39,13
	województwo lubuskie	3432,32	4206,67	4913,23	20,93	25,84	30,35	24,21	30,08	35,51
	relacja do średniej kra- jowej (%)	86,10	88,40	89,51	87,35	88,37	89,98	86,93	88,50	90,75

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Poziom kosztów pracy w województwie lubuskim należy także porównać z ich wysokością w pozostałych regionach Polski. Z przeprowadzonego badania wynika, że wysokość tych kosztów była zróżnicowana. – W 2016 roku różnice pomiędzy wielkościami godzinowych kosztów pracy wahały się od 4671,23 zł w województwie kujawsko-pomorskim do 6772,86 zł w mazowieckim. Województwo lubuskie należy natomiast do regionów o jednych z najniższych kosztów zatrudnienia pracowników. Niewiele niższe koszty pracy odnotowano w województwach: warmińsko-mazurskim, podlaskim, lubelskim i świętokrzyskim (GUS, 2008–2016).

W 2008 roku koszty pracy w województwie lubuskim stanowiły około 86% przeciętnego poziomu w Polsce, natomiast w 2016 roku już 89,51%. Oznacza to, że przeciętne koszty zatrudnienia jednego pracownika w województwie lubuskim rosły szybciej niż w skali Polski, czego dowodzi prezentacja danych dotyczących dynamiki w zmianach tych kosztów (tab. 11). W 2016 roku przeciętne koszty zatrudnienia jednego Lubuszanina wzrosły o ponad 43% w stosunku do 2008 roku, kiedy – w tym samym okresie – w całej Polsce rosły o 5,46 punktu procentowego wolniej. Porównując tę sytuację do pozostałych województw, można zauważyć, że koszty pracy w badanym regionie charakteryzowały się jednym z największych przyrostów na przestrzeni lat.

Tabela 11. Dynamika zmian przeciętnych kosztów pracy w województwie lubuskim (%)

Rodzaj kosztów pracy	Całkowite			Na opłaconą godzinę			Na przepracowaną godzinę		
	2012/2008	2016/2012	2016/2008	2012/2008	2016/2012	2016/2008	2012/2008	2016/2012	2016/2008
Polska	119,37	115,35	137,69	122,04	115,36	140,78	122,05	115,12	140,50
Województwo lubuskie	122,56	116,80	143,15	122,04	117,45	145,01	124,25	118,05	146,67

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych tabeli 11.

Istotną kwestią jest także ustalenie, jaką część kosztów pracy stanowiły wynagrodzenia za pracę, a jaką koszty pozapłacowe ponoszone przez pracodawców w związku z zatrudnianiem pracowników. I tak, w województwie lubuskim w 2016 roku udział wynagrodzeń w kosztach pracy ogółem kształtował się na poziomie 72,09% i był niewiele niższy od średniej krajowej wynoszącej 72,96%. Należy jednak podkreślić, że udział pozapłacowych kosztów pracy w badanym województwie był względnie stały (wzrost o jedynie 0,03 punktu procentowego), a w ujęciu krajowym wzrastał (o 1,23 punktu procentowego). Taka różnica może wynikać z szybszego przyrostu wynagrodzeń w analizowanym regionie.

Sytuacja na rynku pracy nie jest jednak determinowana wyłącznie wysokością kosztów pracy, ponieważ są one tylko jednym z wielu czynników ją warunkujących. Niższe koszty pracy mogą się przyczyniać do wzrostu atrakcyjności, a co za tym idzie – aktywności produkcyjnej i inwestycyjnej przedsiębiorców, stanowią bowiem dodatkową zachętę dla pracodawców do formalnego i legalnego zatrudnienia.

nia pracowników, a tym samym tworzenia nowych miejsc pracy (Zieliński, 2012, s. 103–104). Należy wskazać, że tendencja wzrostowa kosztów pracy może mieć następstwa w przyszłości, kiedy wysoki poziom tych kosztów może zniechęcić pracodawców do poszukiwania pracowników, co w konsekwencji może pogłębiać istniejące w regionie bezrobocie i obniżyć konkurencyjność regionu (Gwiazdowski, 2007, s. 200–202).

Podsumowanie

Podsumowując wyniki przeprowadzonego badania, wypada najpierw skonstatować, że rynek pracy województwa lubuskiego cechują istotne i dynamicznie zachodzące przemiany. W objętym analizą okresie nastąpił systematyczny wzrost aktywności zawodowej ludności tego regionu. Niewielka przewaga zatrudnionych mężczyzn oraz tendencja wzrostowa liczby aktywnych zawodowo kobiet świadczą o rosnącej roli kobiet na tym rynku. Jeśli chodzi o strukturę sektorową pracujących Lubuszan, można stwierdzić, że większość stanowią zatrudnieni w sektorze prywatnym, co świadczy o efektywności i innowacyjności. Wzrosła tu także liczba pracujących w przemyśle i usługach oraz minimalnie w rolnictwie.

Lubuski rynek pracy charakteryzuje się niskim poziomem bezrobocia. Badany region zajmuje drugą pozycję wśród województw o najniższej liczbie osób pozostających bez pracy. Biorąc pod uwagę stopę bezrobocia, wypada stwierdzić, że w okresie badawczym nastąpił jej spadek aż o 9 punktów procentowych i utrzymuje się na poziomie porównywalnym do średniej krajowej. Bezrobocie dotyczy głównie osób młodych do 34. roku życia, a najliczniejszą grupę stanowili bezrobotni o najniższych kwalifikacjach z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i podstawowym. Rośnie udział bezrobotnych z wykształceniem wyższym, choć nie była to grupa dominująca w strukturze bezrobocia. W latach 2011–2016 w rejestrze bezrobotnych przeważały kobiety, a od 2013 roku proporcja ta się pogłębia.

Pozytywnym zjawiskiem na badanym obszarze jest ujemne saldo przepływów zasobu bezrobocia oraz skrócenie jego średniego czasu trwania z 214 do 159 dni. Warto dodać, że zwiększyła się liczba ofert pracy, czemu towarzyszył znaczny spadek wskaźnika liczby bezrobotnych przypadających na jedną ofertę pracy.

Z dostępnych danych wynika, że w województwie lubuskim poziom płac przeciętnych w całym okresie badawczym kształtował się poniżej średniej krajowej

i wynosił około 85–88% jej wysokości, przy czym wynagrodzenia w tym regionie rosły szybciej niż w skali kraju. Biorąc pod uwagę wysokość przeciętnego wynagrodzenia, można podać, że województwo lubuskie zajęło dopiero 12. pozycję w kraju. Z punktu widzenia pracobiorców zjawisko to jest niekorzystne i może przyczynić się do migracji zarobkowych. Z kolei dla przedsiębiorców, dla których istotnym miernikiem oceny konkurencyjności rynku pracy są koszty pracy, było to zjawisko korzystnie wpływające na ich gotowość i zdolności do kreowania i utrzymywania miejsc pracy.

Literatura

- Ciszek, P. (2018). *Aktywność zawodowa młodych kobiet spada. Niezbędna reforma 500+*. Pobrano z: <https://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/arttykul/500-aktywnosc-kobiet-gus,18,0,2397714.html> (8.02.2018).
- Dworak, E., Grabia, T., Kasperkiewicz, W., Kwiatkowska, W. (2014). *Gospodarka oparta na wiedzy, innowacyjność i rynek pracy*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Furmańska-Maruszak, A. (2012). Starzenie się społeczeństwa a rynek pracy w Polsce (wybrane aspekty). W: D. Kotlorz (red.), *Mikro- i makroekonomiczne aspekty rynku pracy w Polsce* (s. 37–48). Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.
- GUS (2008–2016). Koszty pracy w gospodarce narodowej w 2008–2016 r. Główny Urząd Statystyczny. Pobrano z: <https://goo.gl/6UF7iB> (8.02.2018).
- GUS (2008–2018). Komunikaty i Obwieszczenia Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń w Polsce. Archiwum. Pobrano z: <https://goo.gl/RXJK7t> (5.02.2018).
- GUS (2011–2017). Roczniki statystyczne Rzeczypospolitej Polskiej 2011–2017. Główny Urząd Statystyczny Pobrano z: <https://goo.gl/AEYctx> (2.02.2018).
- GUS (2016). Liczba bezrobotnych zarejestrowanych oraz stopa bezrobocia według województw, podregionów i powiatów. Stan w końcu grudnia 2016 r. Główny Urząd Statystyczny. Pobrano z: <https://goo.gl/NiMjNX> (2.02.2018).
- GUS (2017). Zatrudnienie i wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2016 r. Główny Urząd Statystyczny. Pobrano z: <https://goo.gl/bHQa41> (4.02.2018).
- Gwiazdowski, R. (2007). *Podatek progresywny i proporcjonalny. Doktrynalne przesłanki, praktyczne konsekwencje*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

- Hozier-Koćmiel, M., Zimoch, U. (2012). Podobieństwa i różnice sytuacji kobiet na rynku pracy w krajach WINNET8. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania*, 26, 163–177.
- Jarmołowicz, W. (2014). Zatrudnianie i bezrobocie w gospodarce. W: W. Jarmołowicz (red.), *Podstawy makroekonomii* (s. 126–133). Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.
- Jarmołowicz, W., Knapieńska, M. (2007). Wynagrodzenia za pracę i ich rola w motywowaniu do pracy. W: W. Jarmołowicz (red.), *Gospodarowanie pracą we współczesnym przedsiębiorstwie. Teoria i praktyka* (s. 107–131). Poznań: Wydawnictwo Forum Naukowe.
- Jarmołowicz, W., Kuźmar, S. (2014). Efektywność gospodarowania zasobami pracy w regionie – na przykładzie województwa wielkopolskiego w latach 2000–2012. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania*, 35/2, 329–343.
- Kalinowska-Sufinowicz, B. (2013). *Polityka społeczno-gospodarcza państwa wobec praw kobiet*. Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.
- Kołodziejaska, E. (2015). Dynamika sytuacji zawodowej absolwentów pedagogiki Uniwersytetu Zielonogórskiego. Raport z badań absolwentów roczników 2005–2013. *Rocznik Lubuski*, 41/2, 183–197.
- Kotlorz, D. (2007). *Ekonomia rynku pracy*. Katowice: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach.
- Kwiatkowska, W. (2007). *Zmiany strukturalne na rynku pracy w Polsce*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Pilc, M. (2014). *Determinanty bezrobocia w Polsce w latach 1993–2012*. Warszawa: Wydawnictwo CeDeWu.
- Smarzewska, A., Melaniuk, E., Dymicka, A., Szepeluk, A. (2017). Kształtowanie bezpieczeństwa zawodowego absolwentów. *Humanities and Social Sciences*, 2 (24), 273–285.
- Szaban, J. (2016). *Rynek pracy w Polsce i w Unii Europejskiej*. Warszawa: Difin.
- Szydlik-Leszczyńska, A. (2012). *Funkcjonowanie współczesnego rynku pracy. Wybrane uwarunkowania*. Warszawa: Difin.
- US Zielona Góra (2011–2017). Roczniki statystyczne województwa lubuskiego 2011–2017. Urząd Statystyczny w Zielonej Górze. Pobrano z: <https://goo.gl/Pw7Ty4> (2.02.2018).
- Ustawa (2016). Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. DzU 2016, poz. 195.
- Woźniak, B. (2008). Bezrobocie równowagi i nierównowagi w Polsce w latach 1992–2003. W: W. Jarmołowicz (red.), *Przemiany na współczesnym rynku pracy* (s. 51–70). Poznań: Wydawnictwo Forum Naukowe.

- Woźniak-Jęchorek, B. (2016). *Instytucjonalne uwarunkowania polskiego rynku pracy. Studium teoretyczno-empiryczne*. Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.
- Zaborniak, M. (2014). Ponadgimnazjalne szkolnictwo zawodowe. Wymagania i ograniczenia. *Edukacja – Technika – Informatyka*, 1 (5), 258–263.
- Zieliński, M. (2012). *Rynek pracy w teoriach ekonomicznych*. Warszawa: Wydawnictwo CeDeWu.

REGIONAL ASPECTS OF THE LABOR MARKET – EXAMPLE OF THE LUBUSKIE VOIVODESHIP (2011–2016)

Abstract

The purpose of the present article is presentation, analysis and assessment of regional labour market in Lubuskie Province in the years 2011–2016. Statistical and economic analysis is focused on main aspects of labour market functioning, such as the level, dynamics and structure of employment, the phenomenon of incomplete exploitation of labour resources which takes the form of unemployment, as well as the level and dynamics of remuneration and labour cost. The research performed leads to the conclusion that Lubuskie Province is a region of low employment on nationwide scale. Furthermore, Lubusian labour market is characterized by low unemployment level (unemployment rate comparable to national average) and lower though gradually growing wages and labour costs.

Keywords: regional labour market, employment, unemployment, wages, labour costs

JEL codes: J11, J21, J24, J31, J32, J64